

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Slovenski akademik in učitelj. — Na Amonite! — Pisarna za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Izjava. — Slovenska Šolska Matica. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Iz »Zaveze« slov.-štaj. učiteljev in učiteljic. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Slovenski akademik in učitelj.

Tržaška »Edinost« je objavila v št. 302.—304. l. 1903 in št. 1. l. 1904 članek iz akademičnih krogov pod naslovom: »Slovenskemu dijaštvu, oziroma učiteljstvu«.

Članek sam na sebi pravzaprav ne pove čisto nič jasnega, kaj je hotel pisec dognati, ker nam podaja le nekak pregled raznih struj akademičnega dijaštva, kako deluje po raznih državah itd. v prid ljudski blaginji. Med vrsticami je rečeno, da naj se strneta dve mogočni struji — slovensko akademično dijaštvo in slovensko učiteljstvo — v celokupnost, ki ji bodi naloga, pričeti s predavanji za prosto ljudstvo.

Misel sicer ni povsem nova — namreč za slovensko ozemlje in specijalno tudi za Kranjsko ne — ker se stvar v vrstah naprednega učiteljstva že davno, davno kuha. Vzrok pa, zakaj ta misel ni postala že davno meso, leži v tem, ker slovensko učiteljstvo pač predobro ve in zna, da se ona navdušenost, ki se tako krepko kaže pri slovenskih visokošolcih, ki stopajo ravno na akademična tla, le prehitro ohladi in da se razvije tuintam iz te navdušenosti — prav nava d n i ego izem.

Ker je pa sedaj led prebit, bodi nam dovoljeno, da izpregovorimo nekaj besedij o tej stvari.

Slovensko učiteljstvo se pač sme ponašati, da ravno ono drži prapor pravega svobodomiselnega napredka v slovenskem ljudstvu kvišku in da je ravno slovensko učiteljstvo oni faktor, ki neti in vzdržuje plamen pravega napredka v slovenskem ljudstvu, popolnoma nesebično žrtvujoč čas in denar in ne boječ se truda in trpljenja. Oglejmo si le naša bralna društva, čitalnice, razne podružnice — bodisi kmetijske ali kake druge — naša pevška društva in še nebroj drugih društev na kmetih. Kdo li je oni faktor, na katerega ramah sloni takorekoč vse delo? Učitelj-tajnik je ona »anima movens«, ki gara in gara za prazen »nič« iz gole navdušenosti za svoj narod, za njega pravi napredek. Za predsednika se najčešče učitelj nikakor ne usiljuje, ker ve, da se dobe le preradi ljudje, ki se skoro pehajo za častjo, a delo pa prepuščajo — učitelju, ki dobi najčešče v zahvalo očitiranje, da ne dela nič in zopet nič. Trdno smo prepričani, da pade slovensko ljudstvo takoj v neusmiljene, tako se raztezajoče kremplje internacionalnega klerikalizma, kakor hitro odloži

slovensko učiteljstvo vse svoje brezplačne posle pri vseh narodnih društvih slovenskega ozemlja.

Naša najiskrenejša želja je, da naj se združi slovenska inteligencija, akademična mladina in slovensko učiteljstvo v **moralično zvezo**, ki bi skrbela za prepotrebna poljudna predavanja za naš zapuščeni narod. Menimo pač, da tu ni treba posebnega društva, zakaj torišče takim predavanjem so pač naša bralna društva, naše čitalnice in naša okrajna učiteljska društva. In ta obstojajo menda po vseh šolskih okoliših, po vseh krajih. Po našem mnenju imajo vsa ta društva v svojih pravilih pasus, da »skrbe za izobrazbo svojih članov z izdavanjem poljudnih brošur, s predavanjem« itd., itd. V pretres pa pride tu prvič gmotno vprašanje, in drugič, kdo bo predaval. In ravno ti dve vprašanji je treba rešiti.

Glede prvega vprašanja je naše mnenje tako-le:

V Ljubljani imamo žensko in menda tudi moško izobraževalno društvo. Prvo obstoja iz narodnih dam in drugo iz članov »Slov. Matice«, »Šolske Matice« in »Pravnika«. Ti društvi naj vzameti v pretres gmotno vprašanje. Zbirata naj potrebni kapital, iz katerega naj se pokrivajo vsi stroški takih predavanj, ki jih menda ne bo treba posebej označevati.

Slovensko akademično dijaštvo naj pa vzame v roke drugo točko, to je, da sestavi vsakoletni načrt, kjer bo naštel predavanja kakor tudi imenovalo predavatelje. Izdati je potem na slovensko učiteljstvo poziv, da isto poroča, kako predavanje želi imeti v svojem kraju. In tako sestavimo krasen repertoire predavanj.

Naloga učiteljstvu bi pa potem bila, povzročiti vse potrebno, da se omogoči to ali ono predavanje v tem ali onem društvu njegovega kraja.

In s temi vrsticami — upamo — smo povedali vse ono, kar nam lahko oživetvori takoj tako potrebna poljudna predavanja. Stopiti je treba med ljudstvo, zakaj tiskana beseda sicer stori mnogo, a stokrat več pa zaleže krepka, o pravem času in na pravem mestu izrečena beseda. In naše ljudstvo je vendar tako ukaželjno, samo volje je treba, da v kratkem vzplamti po širni Sloveniji oni duh pravega napredka, ki sedaj le tli med masami slovenskega ljudstva in ki ga duši klerikalizem z vsakojako gnilo suhljadjo.

Na Amonite!

(Dalje in konec.)

Razume se, da ni bilo klerikalizmu prav in ljubo, ko so bili izdani 1870. leta novi šolski zakoni v naprednem novem duhu, kakršne imamo še danes. Grozen udarec je dobil klerikalizem takrat; ni mogel na tihem preboleti sramote, da je bila iztrgana šola in njeno vodstvo z učiteljstvom vred iz njegovih rok. Besnel je nad temi zakoni po časnikih in cerkvah, da je bila groza. In kaj bi ne? Velika nevarnost je pretila, da izgubi ugled, spoštovanje in dohodke, ko se ljudstvo izomika. Zato so vpili: »Brezverska šola in učiteljstvo bosta okužila naš nedolžni narod«. Novi zakon je vrgel duhovnike iz šole, do katere so imeli edino oni pravico. Novi zakon določuje premalo ur za verouk, ne bo mogoče v tem malem času zadostno poučevati mladine iz tega predmeta itd. To očitaneje ni prenehalo še do danes. Še danes vpijejo, da je šola brezverska, da imajo samo oni pravico do nje in da imajo premalo določenega časa za verouk. Koliko je pa resnice na tem? Ali je res šola brezverska? Kaj še! Saj imamo povsod jako natančne verske čuvaje. Ako bi kak učitelj v šoli le besedico črnil zoper vero, bi ga kmalu zgrabili za vrat in zadavili. To vpijejo in lažejo, da nam jemljejo ugled in spoštovanje pri nerazsodnem ljudstvu, da ne pridejo oni in njih ugled ob spoštovanje in čast, da jim gre lažje pšenica v klasje ter da lažje bašejo bisago brez dna. — Ali imajo pa res oni edini pravico do šole? Kdo jim jo je dal? Za dušno skrb imajo tako in tako že oni pravico poučevati v šoli. Ako pa bi poučevali iz vseh predmetov, bi prihajali iz naših šol pravi nevedneži, saj še za verouk nimajo na mnogih krajih časa, pa tudi volje ne za poučevanje, kaj bi šele bilo, če bi morali ves dan čepeti v šoli in poučevati natančno in vestno vse predmete, kakor moramo to delati mi? Njim je jako dobro znano, kako silno težavno je uspešno poučevanje, pa vseeno nas ne nehajo blatiti, črniti, obrekovati in jemati nam ugleda in spoštovanja po javnih časnikih in z besedo pred ljudstvom, ker tako zahteva njihov ideal. Obrekuj, laži, psuj, če hočeš imeti nevedno in nerazsodno maso pod oblastjo! — Ali tako uči naša sv. vera, kaj?

Usodepoln je bil novi šolski zakon za naš klerikalizem, zato je tako hudo besnel in še sedaj besni zoper ta zakon, šolo in učiteljstvo. Slišali smo pred leti, kako poniževalno za šolo in učiteljstvo je bilo pastirsko pismo vseh avstrijskih škofov, ki jim je bil vodja pokojni Missia, ki je zanesel na Kranjsko nesrečno vojno in boj za klerikalni ideal. V tem in drugih pastirskih pismih se je naravnost ščuvalo ljudstvo zoper šolo, ker se je trdilo, da je ta brezverska in učiteljstvo ravno tako. Trdili so takrat tudi, da katoličani niso primorani izkazovati pokorščine takim pogubonosnim zakonom, kar pomeni, da ti ne smejo pošiljati svojih otrok v take šole. Čeprav so pri nas na Kranjskem učitelji sami katoličani, ki poučujejo na verski in nravni podlagi, kakor velewa isti zakon, zvan brezverski, vseeno so brali one pastirske liste tudi pri nas brez vsake opombe, ker je bil to političen maneuver, predigra današnjega klerikalnega boja. In kakšne posledice so imeli ti pastirski listi? Žal, da je nerazsodno ljudstvo, ki ne ve, kam moli pes taco, ki ne zna ločiti verskih resnic od posvetnih zadev, verjelo tem pismom, ker so bila brana na najsvetejšem mestu, po cerkvah, kjer se naj oznanja samo nezmotljivi nauk Kristusa samega. Še sedaj bobnajo po klerikalnih glasilih o brezverski šoli in liberalnih učiteljih.

A kranjsko učiteljstvo si je znalo vkljub neznosnemu obrekovanju in ščuvanju pridobiti ugled in spoštovanje med olikanci in nerazsodno maso preprostega ljudstva s pridnostjo in vestnim izpolnovanjem svojih stanovskih dolžnosti, z lepim vedenjem in zlasti s svojo organizacijo. Vkljub vsem tem oviram smatra naše ljudstvo šolo in dobre učitelje kot nekaj neobhodno potrebnega, ker pridno pošilja v šolo svojo deco in samo želi imeti povsod šole, ker je prepričano o njenih dobrotah. Ono ve dobro, da je nevednost draga reč, zato želi in hrepeni po naobrazbi in napredku.

Taka ali tem podobna obrekovanja so se ponavljala sistematično leto za letom. Učiteljstvo se ni moglo braniti in zavračati tako krutega sovražnika šole in učiteljstva, ker ni imelo še svojega političnega glasila. »Učiteljski Tovariš« je pod Močnikovim in Praprotnikovim vodstvom obravnaval le strogo šolske zadeve, napadov ni mogel odbivati. Nosil je nekaj časa na glavi podobo zaslužnega pedagoga Slomška, ker se je pa učiteljstvo zgražalo nad nečuvenimi napadi, nad obrekovanjem in ščuvanjem s strani duhovščine — klerikalizma, smo odstranili simbol edinosti med cerkvijo in šolo: izginila je Slomškova podoba iz »Učiteljskega Tovariša«, ne iz sovraštva do Slomška samega, ki ga učiteljstvo ceni kot pedagoga, ampak zato, da se učiteljstvo ne ujema s politiko duhovskega stanu.

Napadi, sramotenje in obrekovanje učiteljstva se je množilo čimdalje bolj od dne do dne, od leta do leta. Kakor se je ostril politični boj med liberalizmom in klerikalizmom, tako se je množila mržnja med klerikalizmom in učiteljstvom. V tej dobi je prineslo klerikalno glasilo »Slovenec« do skrajnosti žaljiv članek na učiteljstvo »Pons asinorum«, kar je dalo povod, da je postal »Učiteljski Tovariš« šolsko-politiški list, ki je odbijal napade in sramotenja. Sedaj šele je začel rasti čimdalje večji prepad med klerikalizmom in učiteljstvom. Prvi je hrepenel po nadvladi nad šolo, učiteljstvo se je pa temu jako protivilo, ker ne želi več nazaj v dobo konkordata, v dobo duhovskega hlapčevanja, v dobo teme in nazadnjaštva. Klerikalizem je poizkusil svojo srečo v državnem zboru s takoiimenovanim Ebenhochovim predlogom, da bi se po naših šolah omejil ali celo odstranil pouk iz realij. Ni mu po godu namreč, da se tako uspešno poučuje zgodovina, zemljepisje, prirodopisje in prirodoslovje, ker ravno to dela pouk najbolj interesanten, bistri mladini um in razsodnost, ter potem teh predmetov pride med maso naroda marsikaj, kar je klerikalizmu trn v peti. Boji se ljudske naobrazbe in napredka, boji se razsodnosti mase naroda zaradi obstanka, ugleda in nadvlade. Ali Ebenhochov predlog je bil pokopan, nadejamo se, da za vselej, ker so se mu uprli zlasti Nemci in Čehi. Kako je ta bljuval z ognjem in žveplom nas in naš šolski zakon, se lahko spominja marsikateri izmed učiteljev, ko smo obhajali 30letnico avstrijskega šolskega zakona.

Omenili smo že, da je bil apostelj kranjskega klerikalizma pokojni knezonadškof in naposled kardinal Missia, slovenskih staršev sin, a vzgojen v nemškem duhu, nadarjen mož. Svojih talentov ni uporabljal za naš narod, ampak bil mu je v tem oziru jako nasproten. Sam ni mogel in tudi ni hotel nastopati v javnosti, da bi dobojeval svoj ideal — klerikalizmu nadvlado, tudi v posvetnih ali političnih zadevah. Izbral si je zato moža svojega mišljenja in prepričanja in ta je občeznani učiteljski zaničevalec dr. Šusteršič. O značajnosti in delovanju tega moža bomo imeli priliko govoriti na drugem mestu, za danes omenimo le toliko: Dokler je bil živ pokojni Missia, je vodil klerikalno politiko s

čudovito spretnostjo, z njegovo smrtjo je začelo vidno vse hirati in podirati na kup. Bije se sicer še obupen klerikalni boj pod vodstvom Šusteršičevim, ali pozna se takoj, da vodstvo ni več pravo. Zavozili so jo na političnem polju tako, da bodo težko zopet prišli na pot pokojnega Missie, ki ga obožuje klerikalizem po pravici kot posebno zaslužnega moža.

Pod vodstvom dr. Šusteršiča so klerikalci skoraj več izgubili kakor pridobili. Prave politične zvijačnosti ta voditelj nima. Klerikalci so navadno zvijačni, potuhnjeni, vztrajni in edini, odkritosrčnosti navadno ne najdemo pri njih. Dr. Šusteršič je pa odkritosrčen, kar je potreba posebno pribiti. On je javno priznal, kar so klerikalci imeli za največjo skrivnost, da je šola prokletstvo za naš narod, — v kakšnem oziru, to smo povedali mi. Ko je šlo za izboljšanje našega gmotnega stanja, je zopet javno povedal, da rajši razbije deželni zbor, nego bi privolil v zvišanje naših plač. Na javnih shodih sicer kvasi, da priznava, da so učitelji slabo plačani, ker se boji naroda, ker ta sam vidi, da s takšnimi plačami ne moremo izhajati in tudi sam želi, da bi se nam izboljšale plače. Zato slepi preprosto ljudstvo, da je z davki preobloženo, da naj plača učitelje kdo drugi ne pa kmet. Pri tem mu pa uide marsikatera beseda, s katero ponižuje ugled učiteljev in šole, n. pr. da stanujejo ti po palačah, kmet pa v bornih kočah. Učitelji morajo biti tihi in pokorni, ker jih ljudstvo plačuje; ako se predrznejo protestirati in delati klerikalizmu opozicijo, naj se potem varujejo in numerirajo svoje kosti. Spreten politik ne bi govoril nikoli tako, da bi v javnosti izdal namero svoje stranke, ampak bi deloval po zgledu prekanjenega Luegerja na Dunaju, ki je učiteljstvo tako vodil za nos, da je zanj glasovalo in se borilo, sedaj mu pa kaže fige pod nos, ko je sedel na zaželjeni županski stolec. Šusteršič vodi pri nas za nos edino Jakliča in maloštevilne njegove privržence. Učiteljstvo je pravzaprav lahko Šusteršiču hvaležno za njegovo odkritosrčnost, ker je izdal javnosti največje skrivnosti klerikalizma ter nas s svojimi neumnimi, žaljivimi in obrekljivimi nastopi zedinil in učvrstil zoper to stranko. Kakor sta politika in nastop dr. Šusteršiča neprevidna, sirova in žaljiva, tako je tudi klerikalno glasilo »Slovenec.« Ako bosta ta dva v tem duhu nadaljevala svoje delovanje, sme biti liberalizem zadovoljen, ker nihče drugi ne krepí tako dobro liberalnih šanc kakor ta dva.

Da se je učiteljstvo tako zedinilo zoper klerikalizem, da je voljno rajši stradati, kakor se mu pokoriti, gre največja zasluga, kakor smo že rekli, v prvi vrsti Šusteršiču kot voditelju te stranke, v drugi vrsti pa »Slovincu.« Že kot tednik je bil ta list nam in šoli do skrajnosti neprijazen, ko je pa postal dnevnik, je bil nasproti učiteljstvu čedalje nestrpnejši, odurnejši, žaljivejši, obrekljivejši in sirovejši, tako da je vedno bolj odvrčal srca učiteljstva od sebe. Dokler niso imeli ti svojega glasila, so se zagovarjali, v »Slovenskem Narodu«, pa še zdaj se večkrat zgodi, da ta list radovoljno prinaša dopise iz naših krogov, ker izhaja naše glasilo samo po trikrat na mesec. Zaraditega ne moremo vsega tukaj objaviti in tudi pride vse bolj kasno na dan. To »Slovincu« ni bilo in tudi sedaj ni po volji. Na svoje obrekovanje in žaljenje je navadno v isti meri dobil odgovor, kar je povzročilo čimdalje večje sovraštvo. Naše glasilo in »Slovenski Narod« sta »Slovenca« večkrat vzdignila iz ravnotežja, da se je izpozabil ter bljuval ogenj in žveplo na nas tako, da smo prišli do tam, kjer smo danes. Klerikalna obstrukcija nam je odjedla

izboljšanje naših plač, in bili smo vrhutega še krvavo žaljeni. Vsaka sila do vremena. Toda vsaka sila naleti na odpor. Tako se je moralo zgoditi tudi z nami. Zedinili smo se pri protestnem shodu, da odbijamo od sebe naval žaljenj in obrekovanj, da se bojujemo za svoje pravice in gmotno stanje do zadnjega zdiha, če bo treba.

Vse to smo pojasnili zaraditega, da tudi nevešči zvedo, zakaj pravzaprav gre in zakaj se moramo bojevati, ter da ta boj ni prišel nepričakovano, ampak je prikipel po sistematičnem poti do viška.

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

I.

Nekdo naših tovarišev piše v »Domovini« z dne 4. decembra 1903 sledeče:

»Iz učiteljskih krogov se nam poroča: Ne vemo, kaj to pomeni, ali res je pa vendar, da provizorični učitelji, oziroma učiteljice že tri mesece niso dobili nakazane svoje borne plačice. Ne vemo, kaj je temu vzrok in čemu se nam plača ne izplača. — Malo čudno se čuje ta pritožba, nekako tako kakor ona tujih častnikov, ki v Macedoniji organizujejo turško orožništvo. Natančnejših informacij o tem dejstvu še nismo mogli dobiti, želimo pa, da bi nam jih morda kaka pristojna oblast blagovolila pojasniti. Tri mesece brez sistemizirane plače — hm — malo težko je vzdržati!«

S to svojo notico tožiš, brate, sam sebe ter dokazuješ, da si često res tudi sami kvarimo svoje razmere in sicer vse radi svoje malomarnosti in nevednosti. V prvo, kar se od prosvetljenega, stanovsko zavednega in naprednega učitelja mora zahtevati, je znanje šolskih postav, naredb, ukazov, odločb in sicer tudi v najmanjših in neznatnejših zadevah. Iz tega znanja spoznavamo takoj stališče, ki ga zavzamemo nasproti oblastim in človeški družbi. Iz tega znanja pa se rodi, kar je še važnejše, prosvetljen pravni čut, ki nam odpira oči ter nam prižiga v temi luč. Izkušnja nas uči, da so si taki tovariši znali pomagati v vseh zadregah, a nezalce so si morale iskati sveta od Poncija do Pilata ter so končno še obsedeli. Tudi ti, brate, zahtevaš pojasnila od kakšne pristojne oblasti. Toda dolgo boš čakal in če boš čakal, ne pričakaš niti pojasnila niti — plače!

Da ne obsediš, evo ti recepta od mene, toda oprosti, pravi »dohtar« zdravnik zapiše zdravilo, četudi je za bolnika grenko; zakaj njemu je v prvi vrsti do tega, da ozdravi njegovo bolezen. Zdravilo imaš doma v — omaril Rabi ga po sledečem receptu:

1.) Blagovoli odpreti, če si šolski vodja, svojo omaro t. j. registraturo šol. vodstva, če pa nisi, potrudi se k njemu, odprta omaro, išči ter išči, čeprav je to jako nevšečno in zamudno delo, tam najdeta v snopiču iz leta 1896. pojasnilo in pouk, ki ga je tak neveden šolski vodja najbolj potreben.

2.) V snopiču se nahaja litografovan ukaz deželnega šol. sveta štajerskega z dne 12. marca 1896., št. 2010, v katerem se vsem šolskim vodstvom ukazuje, naj odslej vsak službeni nastop učiteljskih oseb in sicer še v dan službenega nastopa v svrhu nakazanja plače naznajo neposredno t. j. naravnost deželnemu šol. svetu, okrajnemu pa samo radi preglednosti.

3.) Blagovoli vzeti tiskovino »Izkaz prememb — Veränderungs-Ausweis« za provizorično, oziroma stalno imenovanje, v njem izpolni vse predalce s potrebnimi podatki. Če si izobražen in inteligenten človek, prosvetljen in zaveden tovariš se ne boš bal te dvojezične tiskovine izpolniti v slovenskem jeziku, ki ima v smislu državne osnovne postave z dne 21. decembra 1867 v vsakem uradu, torej tudi pri okrajnih in deželni šolskem svetu postavno veljavo. Ako te tiskovine morda nimaš v zalogi — kar bi ti dajalo mučno izpričevalo, da si res brezskrben in malomaren šolski vodja — tedaj jo naroči v več izvodih.

4.) Skrbi, da izročiš ta akt kmalu svoji pošti, v štirinajstih dneh dobi tvoj tovariš svojo plačo, a ti se ne smeš čuditi, če dobiš nekoliko pozneje od deželnega šolskega sveta svoj zaslužen — nos.

5.) Tovarištvo in takt olikanega človeka zahteva, da se ti nadučitelj pri svojem tovarišu učitelju izpričaš radi svoje malomarnosti, saj si ga z njo spravil v največje zadrege, mu ogrenil težavni poklic, zanemaril nasproti njemu svojo prvo dolžnost, morda mu celo oškodoval njegov osebni ugled pri ljudeh, pri katerih si je moral iskati pomoči po več mesecev in delati dolgove!

6.) Zanimaj se odslej bolj natančno za svojo registraturo, izloči iz nje vse perijodično veljavne akte v posebni snopič, oziroma fascikel, da si v prihodnje prihraniš mudno in nevšečno iskanje.

Kdor še sedaj zadeve ne razume, naj mu je blagovoli pojasniti sledeči dogodek:

V moji bližini službuje nadučitelj, blag, prijazen, dober tovariš. Ker se je za ukaze premalo brigal, je zaostal za tekom časa in zabredel v klerikalno temo. Ob službenem nastopu svojega tovariša-učitelja je spisal zahtevani »Izkaz premembe za provizorično imenovanje« ter ga odpravil po pošti. Minilo je štirinajst dni, eden, dva meseca, plače nič! Nikakor ni mogel umeti, zakaj deželni šolski svet njegovemu tovarišu plače ne nakaže. Razpravljala sva o zadevi, razpredla se je med menoj in njim sledeča kateheza: »Ali si spisal tiskani obrazec »Izkaz premembe« in ga doposlal deželnemu šol. svetu?« »Sem!« »Ali si ga doposlal okrajnemu šol. svetu?« »Sem!« »No, če je to res, potem tiči krivda v Gradcu. Veš kaj? Akt so v Gradcu kam založili, pošlji duplikat!« »Tega ne storim, rajši povprašam pri okrajnem šolskem svetu.« »Dobro, stori po svojem!« Minil je tretji mesec, plače nič! Končno je njegovo vprašanje dospelo po okrajnem šolskem svetu v Gradec v obliki priganjanja (urgence), kjer niso o »Izkazu premembe« ničesar vedeli.

Moj dobri nadučitelj je namreč v imenovanem ukazu prezrl besedo neposredno ali naravnost ter je službeni nastop učitelja naznanil samo okrajnemu šol. svetu, misleč, da pošlje ta njegovo posredno naznanilo dež. šol. svetu; zato je v svojem prepričanju trdil, da je nastop službe tudi deželnemu šolskemu svetu naznanil. Toda to ni bilo res! Okrajni šolski sveti na Štajerskem nimajo od leta 1896. nič več opraviti z nakazanjem plače, temveč samo šolska vodstva in deželni šolski svet. Oni rabijo ta naznanila le za svojo evidenco in torej podobnih naznanil ne predlagajo deželnemu šolskemu svetu. V Gradcu so v ti zadevi natančni. V štirinajstih dneh ali najpozneje v treh tednih imaš nakaznico v rokah, ako si pravilno uradoval.

Slučajev zakasnelega nakazanja plače je bilo na Štajerskem v poslednjem času mnogo, a ne po krivdi šolskih oblasti, temveč po krivdi šolskih vodstev. Najlepše pri vsem

tem je, da zahteva nevedni krivec javno pojasnila od oblast in zdihuje v neučiteljskem časopisu za pomoč, s čimer gotovo ne povišuje našega ugleda. Kdo se tu ne spomni na ono anekdoto o tatu, ki je med množico bežeč kričal: »Pomagajte, pomagajte, tata lovim!«

Spoznavajmo sami sebe, spoznanje je prvi korak k popolnšanju in zdravljenju naših bolnih razmer.

Dohtor Tepka.

Izjava.

Deželno učiteljsko društvo za Goriško, je podalo na dež. odbor sledečo vlogo:

Visoki deželni odbor!

Zakon, s katerim se je nameravalo vsaj deloma zboljšati gmotne razmere učiteljstva v deželi in katerega je sprejel visoki dež. zbor v svoji seji dne 3. jan. 1903 **soglasno**, ni dobil Najvišjega potrjenja. — Učiteljstvo je sprejelo z žalostjo na znanje to neprijetno vest. Toda enako razburjenje in obup pa je prinesla med učiteljske vrste novica, da bi bil sklican visoki deželni zbor šele prihodnje poletje, in da pride šele tedaj med drugimi predmeti v razpravo morebiti tudi toliko zaželjena in zahtevana regulacija pravnih razmer učiteljstva.

Kolikor državna in deželna uprava toliko uprave javnih in zasebnih podjetij skušajo spraviti sedaj v pravično soglasje prejemke svojega podrejenega osebja z vedno naraščajočo draginjo najpotrebnejših živil. — Temu v dokaz hočem navesti dejstvo, da je dala državna uprava ravno v preteklem tednu prelep zgled požrtvovalne velikodušnosti. Ker ni prišlo do sporazumljenja med gosposko in poslansko zbornico drž. zbora glede zakona o uravnavi plač avskultantom in sod. vajencem, odredilo je c. kr. ministrstvo, spoznavši potrebo nujne pomoči, da se administrativnim potom povišajo in začasno uredé plače imenovanih uradnikov, dokler se ne sklene dotični zakon.

Vis. dež. odbor izvoli naj posnemati v tem državno upravo ter naj nakaže vsem učiteljem in učiteljicam na javnih ljudskih in meščanskih šolah dežele primerno osebno doklado, katero bodo dobivali do sprejetja in potrditve novega, gori omenjenega šol. zakona. Na ta način ugotdi vis. dež. odbor le upravičenim zahtevam vsega stanu.

Razlogi s stališča pedagogike, pravičnosti in človekoljubnosti odločno zahtevajo, da se to zgodi brez odlašanja!

Predsedstvo deželnega učiteljskega društva

v Gorici, 15. januarja 1904.

Emil Jordan, l. r., tajnik.	A. Jacobi, l. r., predsednik.	Ant. Kutin, l. r., tajnik.
--------------------------------	----------------------------------	-------------------------------

Slovenska Šolska Matica.

Drugi občni zbor »Slovenske Šolske Matice« je bil v nedeljo, dne 27. decembra 1903, v Mestnem domu v Ljubljani ob navzočnosti kakih 70 članov. Zborovanje se je vršilo točno po objavljenem vsporodu.

1. Ob 10. uri dopoldne otvori predsednik, g. ravnatelj Henrik Schreiner, zborovanje s srčnim pozdravom do navzočnih, obžaluje, da se ni sešlo več članov k tako važnemu zborovanju. Vendar naj se ne sodi zanimanje za društvo po današnji pičli vdeležbi, ampak po številu članov,

katerih je letos za 112 več od lani. Nadejati pa se je, da to število za naše sicer skromne razmere še ni najvišje, ampak da vprihodnje še naraste.

O tem, kako je izvrševal odbor prevzeto nalogo, bo poročal društveni tajnik. Poudarjam pa že zdaj, da smemo s ponosom gledati na to, kar smo dosegli. Odbor se je oziral v prvi vrsti na praktične potrebe, a tudi teorije ni zane-marjal. O tem pričajo vse knjige, ki smo jih izdali v prvih treh letih. Knjige so se prvi dve leti vsled tiskarskih zaprek in ker smo bili sploh še novinci, nekoliko zakasnele; letos pa so že dotiskane in jih prejmejo društveniki prihodnje dni.

Nato vabi gospod predsednik navzočne, naj se marljivo vdeležujejo današnjih razprav in naj izjavljajo svoje želje.

2. Tajnik, nadučitelj Franc Gabršek, poroča o de-lovanju »Slovenske Šolske Matice« v prvi triletni upravni dobi, t. j. v letih 1901., 1902. in 1903. tako-le:

Prvi občni zbor »Slovenske Šolske Matice« je bil dne 29. decembra 1900 v Mestnem domu v Ljubljani.

Na tem zboru je bil za triletno upravno dobo 1901—1903 izvoljen sledeči odbor:

Predsednikom Henrik Schreiner, c. kr. učiteljski rav-natelj v Mariboru.

Odborniki, in sicer:

Za Kranjsko: Jakob Dimnik, nadučitelj, Franc Gabršek, nadučitelj, Franc Hubad, c. kr. deželni šolski nadzornik, in Andrej Senekovič, c. kr. gimn. ravnatelj, vsi iz Ljubljane;

Za Štajersko: dr. Janko Bezjak, c. kr. učiteljski prof. in okr. šol. nadzornik v Mariboru, in Vekoslav Strmšek, nad-učitelj na Medvedjem Selu;

Za Primorsko in Koroško: Viktor Bežek, c. kr. učite-ljski profesor, in Franc Finžgar, c. kr. učiteljski profesor in okr. šol. nadzornik, oba v Gorici.

Za odborniške namestnike so bili izvoljeni, in sicer:

Za Kranjsko: † Andrej Žumer, c. kr. okr. šol. nadzornik v Kranju;

Za Štajersko: Josip Mešiček, nadučitelj v Sevnici;

Za Primorsko in Koroško: Josip Apih, c. kr. učiteljski profesor v Celovcu.

Presojevalci računov so se izvolili: Ivan Krulec, c. kr. vadniški učitelj, Ivan Macher, c. kr. učiteljski profesor, in dr. Ivan Svetina, c. kr. gimn. profesor, vsi iz Ljubljane.

Ta odbor se je v seji dne 29. decembra 1900 osnoval tako-le:

Podpredsednik: Franc Hubad, tajnik: Franc Gabršek, blagajnik: Andrej Senekovič, knjižničar: Jakob Dimnik.

Urednikom društvenih objav je odbor izvolil Frančiška Levca, c. kr. dež. šol. nadzornika, ki pa se je tekom l. 1901. odpovedal temu poslu, na kar sta bila urednikoma izvoljena: Viktor Bežek in Henrik Schreiner, prvi za jezikovno, drugi za stvarno uredovanje.

Odborovo delovanje je obsegalo prirejanje in razpoši-ljanje knjig, pridobivanje novih članov, pobiranje letnine in ustanovnine, predavanje, nastavljanje poverjenikov in razno dopisovanje, ki sta ga opravljala predvsem predsednik in tajnik.

O vseh važnejših stvareh je sklepal odbor zborov v svojih sejah, katerih je imel 13, in sicer dne: 29/12 1900, 10/2 1901, 16/3 1901, 27/4 1901, 19/5 1901, 8/9 1901, 28/12 1901; 17/5 1902, 4/9 1902, 27/12 1902; 9/4 1903, 1/8 1903 in 26/12 1903.

Najvažnejša so bila posvetovanja glede knjig, ki so že izšle in ki se imajo še izdati.

Dosedaj so se izdale sledeče knjige:

L. 1901:

1. Pedagoški Letopis 1901, 7 $\frac{1}{2}$ pole, v 1200 iztisih;

2. O pouku slovenskega jezika, spisal dr. Fr. Ilešič, 7 $\frac{1}{2}$ pole, v 1200 iztisih;

3. Zgodovinska učna snov za ljudske šole, 1. snopič, spisal Josip Apih, 6 pol, v 1500 iztisih.

L. 1902:

1. Pedagoški Letopis 1902, 13 $\frac{3}{4}$ pole, v 1500 iztisih;

2. Učne slike k berilom v Začetnici in Abecedniku, 9 $\frac{1}{2}$ pole, v 2500 iztisih;

3. Zgodovinska učna snov za ljudske šole, spisal Josip Apih, 2. snopič, 7 $\frac{1}{4}$ pole, v 2000 iztisih.

L. 1903:

1. Pedagoški Letopis 1903, 11 $\frac{1}{4}$ pole, v 1500 iztisih.

2. Učne slike k berilom v Čitanki, II. del, in v Drugem berilu, 8 pol, v 2500 iztisih;

3. Zgodovinska učna snov za ljudske šole, spisal Josip Apih, 3. snopič, 7 pol, v 2000 iztisih;

4. Analiza duševnega obzorja otroškega. Nauk o for-malnih stopnjah. Spisal H. Schreiner. 7 pol, v 2000 iztisih.

Vsega skupaj je izdalo društvo v treh letih 10 knjig na 86 tiskanih polah, in to v 17.900 iztisih. Toliko dušev-nega blaga so prejeli društveniki za 12 K. Le nekaj knjig je še v zalogi, ki pa tudi kmalu poidejo, ker naročajo no-vejši člani tudi prejšnje izdaje, da si tako izpopolnijo knjižnico.

Za l. 1901. so izšle vsled tiskarskih zaprek knjige šele koncem aprila 1902., za l. 1902. pa koncem marca 1903.; letošnje (1903) knjige pa so že dogotovljene in jih prejmo društveniki še pred Novim letom ali vsaj prve dni prihod-njega leta.

Tiskanje knjig je odbor oddal potem natečaja onim tiskarnam, ki so prevzele delo najceneje in se sploh zavezale, da ga izvrše pravočasno. Pedagoške Letopise 1901, 1902 in 1903 je tiskala Katoliška Tiskarna, Jezikovni pouk in Zgodovinsko učno snov (1., 2. in 3. snopič) Anton Slatnar v Kamniku, Učne slike k berilom (I. in II. del, 1. snopič) J. Blasnika nasledniki v Ljubljani, Duševno analizo pa Rihard Šeber v Postojni.

Vse knjige je vezal Ivan Bonač v Ljubljani, ki je oskr-boval tudi razpošiljanje knjig.

Razen tega je društvo založilo »Navodilo k Črnivčevi I. Računici«, spisali A. Črnivec, dr. Fr. Ilešič in J. Janežič, 4 $\frac{1}{2}$ pole, po 160 K.

Zanaprej namerava »Matica« nadaljevati dozdanje izdaje: Pedagoški Letopis, Zgodovinsko učno snov in Učne slike k berilom.

Nadalje bode izdala učno snov za ostale predmete, vzgojeslovje, ukoslovje, zgodovino pedagogike, čitanke za učiteljska s slovstveno čitanko, Slovensko slovnico za ljudske in srednje šole, metodiške knjige za posamezne učne predmete, predvsem metodiko slovenskega jezikovnega po-uka, učno stvarino za nazorni nauk, knjigo za nadaljevalne šole, pouk o prvi pomoči pri nezgodah s slikami itd. Pod-pirati hoče knjižnico za srednješolsko mladino s prirevanjem šolskih klasikov, ki naj izhajajo v zasebnem založništvu; prav-tako hoče s spisi podpirati knjižnico za mladino, ki jo iz-daja »Zaveza« in zalaga A. Gabršček v Gorici. Matica bi rada izdala realno knjigo za učence, etimološki, sinonimski in fra-zeološki slovar na podlagi čitank in Pleteršnikovega slovarja, rada bi založila novo izdajo Woldrich-Erjavčeve Somato-logije. Društvo se bode obrnilo na pristojno mesto s po-

nudbo, da je pripravljeno sodelovati pri končni ureditvi slovenskega pravopisa. V kratkem bo založilo spominski list za učence, ki izstopijo iz šole.

Nekaj knjig, ki jih je nameravala izdati, oziroma založiti Matica, je izšlo v zasebnem založništvu, tako n. pr. Schreiner-Hubadove Čitanke, Schreiner-Bezjakova Vadnica za tesno združeni pouk v slovnici, pravopisu in spisju. Matica bo podpirala društvo »Lehrmittel-Centrale« na Dunaju, ki ima namen, da preskrbljuje šole z najboljšimi in najcenejšimi učili. Zato bo posredovala med omenjenim društvom in večino šolami kot podružnica tega društva, učitelji pa naj bi snovali krajevne skupine.

Obširen je torej društveni delokrog, zato pa potrebuje Matica tudi krepke podpore. To ima v prvi vrsti v svojih članih.

Teh je štela 1901. l. 819 (med temi 13 ustanovnikov.)

» » »	1902. »	1232	»	»	25	»
» » »	1903. »	1344	»	»	26	»

Letos se je število Matičarjev v primeri z lanskim letom pomnožilo za 112 in v primeri s predlanskim za 525. To je lep napredek, ki nam obuja najsmelejše nade za prihodnost. Največ so k temu napredku pripomogli gg. poverjeniki in gdčne poverjenice. Vseh poverjeništev je bilo 55, in sicer na Kranjskem 19, na Goriškem 6, v Istri 2, v Trstu 1, na Štajerskem 25, na Koroškem 1 in na Dunaju 1.

Nove poverjenike so letos dobili okraji: Trst, Koper, Gor. Radgona in Marenberg, dobiti pa jih imajo: Idrija, Senožeče, Tolmin, Slov. Bistrica. Deliti bo treba sedanje poverjeništvu za Radovljico in Sežano.

Poverjeniki so dobili navodilo za poslovanje, c. kr. okr. šol. nadzorniki pa so se naprosili, da priporočajo Matico pri svojih učiteljih in da vplivajo na pristop okr. učit. knjižnic kot ustanovniki.

Mnogo poverjenikov je dokazalo, da je moči z nekolikim trdom vse tovariše svojega okrožja privabiti v Matičin krog. Zato je pričakovati, da pristopijo z naprej še ostali učitelji in učiteljice k društvu in da postanejo vse naše šole in učiteljske knjižnice če ne ustanovni, pa vsaj letni člani.

(Dalje.)

Dopisi.

Kranjsko.

Iz kamniških hribov nam piše prijatelj: — Začetkom grudna sem prebiral knjigo »V Kelmorajnu«, ki jo je spisal kanonik dr. Andrej Karlin. Na strani 64. omenjene knjige, ko govori o delavcih v tvornicah v Cirihi, pravi glede delodajalcev, da bi se morali ravnati po naukih Kristusovih, ki uči: »Kdor za svojce ne skrbi, je vero zatajil in je hujši od nevernika. Vsak delavec je vreden svojega plačila.« To so nauki, pravi g. dr. Karlin, na katerih se more dvigniti delavstvo do zadovoljnosti in sreče. — Vprašamo: Ali niso ti nauki veljavni za vsak stan, tedaj tudi za učiteljski? Dr. Šusteršič je na shodu v Cerknici sam pripoznal, da so kranjski učitelji plačani jako slabo, ali vendar se ravno on z vso trdovratnostjo upira, da bi se temu tako slabo plačanemu stanu izboljšale plače. Gospod kanonik, ali se ne upirata tudi dr. Šusteršič in njegova desna roka, dr. Krek, naukom Kristusovim? Ali nista tudi ta dva vere zatajila in sta hujša od vsakega nevernika? Ako to pripoznate, gospod kanonik, potem je vaša dolžnost, da delujete na to, da se ta dva nevernika izbacneta iz katoliško-

narodne stranke. Ako pa tega ne storite, vedeli bomo, da so tudi Vam nauki Kristusovi samo zato, da z njimi slepite kranjski delavski stan in ga vabite v svoj tabor, a če bi bilo delavstvu od Vaše strani urediti plače, bi se mu go-dilo tako, kot se godi sedaj učiteljstvu!

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Slovenska Šolska Matica. Knjige »Slovenske Šolske Matice« za l. 1903. so se razposlale že vsem gg. poverjenikom. Cenjeni društveniki naj jih torej iščejo pri njih.

Deželno slov. učit. društvo v Ljubljani prosi vsa slavna okrajna učiteljska društva, da naj mu blagoizvole vsaj do 25. t. m. naznaniti število a) častnih, b) rednih in c) podpornih članov.

Štajersko.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje dne 2. svečna ob 1. popoldne v Šmarju. Na vzporedi so razgovori: 1. Kako naj izjavi šolski vodja svojo sodbo v dotični rubriki službene razpredelnice? 2. Kako veselje lahko privoščimo učencem pozimi. 3. Iz vprašalne skrinjice. 4. Petje; ponavljanje. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Vabilo k zborovanju »Učit. društva za celjski in laški okraj« dne 2. februarja t. l. točno ob 1/2 11. uri dopoldne v okoliški deški šoli v Celju po nastopnem vzporedi: 1. Zadnji zapisnik. 2. Petje. 3. Društvene zadeve in nasveti. 4. »Načela o izberi snovi in obravnava krajevisja v ljudski šoli«. (Predava tov. Exel iz Vojnika.) 5. Iz šolske prakse. K prav obilni udeležbi vabi v imenu odbora Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek dne 4. svečna 1904 točno ob 10. uri dopoldne v šoli ptujske okolice po naslednjem dnevnem redu: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Posvetovanje o korakih za odpravo III. plačilnega razreda. 4. Posvetovanje o točki službene tabele: sodba šolskega voditelja. O čem in s katerimi besedami mu je soditi? 5. Iz šolske prakse. Predava predsednik. 6. Nasveti. K obilni udeležbi najvljudneje vabi Ivan Kaukler, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je zborovalo dne 6. t. m. ob jako veliki udeležbi v celjski okoliški šoli. Gospod predsednik pozdravi okoli 50 navzočih članov ter naglašja, da bi tudi v bodočem letu krepko zastavili svoje moči v blagor učiteljstva, povzdigo šolstva in v prid milega nam naroda. Nadalje izrazi veselje o navzočnosti gdč. Mile Sernčeve kot gosta in gdč. Sitigove, ki nas je po daljšem odmoru in srečno prestatem izpitu za meščanske šole zopet počastila in prihitela v naš krog. V tožnih besedah se nadalje spominja hudega udarca za naše društvo — tovariš Šumljak se je preselil v boljšo bodočnost. V znak sožalja se vzdignejo navzoči s sedežev. — G. predsednik je nadalje obvestil navzoče, da je pri zadnji »Bundovi« seji izrazil naše mnenje glede III. plačilnega razreda. »Bundovo« vodstvo bo kolikor mogoče aktualno postopalo.

Kot glavna točka tega zborovanja je bilo predavanje tovariša Schmoranzerja o novodobnem risarskem pouku po Liberty-Tadd-u in sicer 1.—3. šolsko leto avtomatsko risanje, risanje po spominu, 4.—8. šolsko leto risanje po naravnih stvorih. Da je zadel gospod predavatelj pravo struno, značilo je njemu v zahvalo glasno in burno odobravanje. Ne bodem našteval zanimivih knjig in del, ki nam jih je g. tovariš priporočal; kdor se za stvar zanima, bo mu gosp. Schmoranzler drage volje ustregel s svojim temeljitim znanjem in bogato izkušnjo, ki si jo je pridobil tekom večletnega proučevanja različnih risarskih metod.

Iz šolske prakse sta se rešili to pot dve vprašanji: a) Ali učitelj, kateri je bil pred novo postavo definitivno nameščen, če tudi samo eno leto pred njo, preide koj v drugo plačilno stopnjo? Da! (Slučaj Žgajner.) b) Ali se mora zdravniško izpričevalo, katero vpošlje šolsko vodstvo uradnim

potom na okrajni šolski svet z naznanilom, da je učitelj obolel, kolekovati? — Po naših mislih ni potrebno, ker se dotična listina smatra kot uradna priloga.

Prihodnje zborovanje na Svečnicol

Pri izvolitvi novega odbora za bodoče društveno leto so bili izvoljeni večinoma stari odborniki in sicer: Predsednik: Armin Gradišnik, — Celje; namestnik: Franjo Krajnc, — Celje; tajnik: Ivan Kvac, — Sv. Martin v Rožni dolini; blagajnik: Lovro Sah, — Teharje; poslovodja: Josip Čulek, — St. Juri ob j. ž.; arhivar: Franjo Voglar, — Celje; odbornika gđč. Terezija Kovačič, — Petrovče; g. Janez Logar, — Zidani most.

Iz ptujske okolice. Učiteljsko društvo za ptujski okraj je imelo v četrtek dne 7. januarja t. l. svoj občni zbor po objavljenem dnevnem redu. Po običajnih poročilih tajnika in blagajnika, ki sta se pohvalno na znanje vzeli, se je vršila v smislu § 18. društvenih pravil volitev novega odbora za poslovno leto 1904 z nastopnim izidom: g. Kaukler Ivan, Ptujška okolica, predsednik; gospod Sorn Franc, St. Lorenc, Dr. polje, podpredsednik; gospod Zupančič Dragotin, Ptujška okolica, in gđč. Luknar Marija, Ptujška okolica, tajnika; gos. Kaukler-Grošelj Valentina, ptujška okolica, blagajničarica; g. Kajnih Valentin, Ptujška okolica, knjižničar; g. Družovič Hinko, Ptujška okolica, voditelj petja in godbe; gg. Ogorelec Anton, Sv. Barbara v Halozah in Vauhnik Mihael, Sv. Marko, odbornika.

Za leto 1904 je društvo naročilo naslednje časopise, oz. muzikalije: Ljubljanski Zvon, Slovan, Zvonček, Popotnik, Učiteljski Tovariš, Novi Akordi in Schul- und Lehrer-Zeitung. Društvo je tudi stalen naročnik in odjemalec neumornega založnika L. Schwentnerja v Ljubljani in po receptih njegove »Dobre kuharice« že pripravljajo naše napredne učiteljice-društvenice okusne jedi. Razen časopisov razpolaga društvo z veledušno podporo ptujske posojilnice z jako bogato založeno knjižnico, v kateri so zastopani vsi proizvodi novodobne in najnovejše slovenske književnosti in tudi ostanek strašnega srda ljubljanskega knezoškofa — prva izdaja »Erotike«. Pravica izposojevanja knjig iz društvene knjižnice pristojna le društvnikom in društvnicam. Število društvnikov in društvnic od leta do leta narašča, pravi križ ima društvo le s plevelom stoklasom, ki na njivi društvene organizacije bujno poganja; doli ob močvirnatih Šturmovcih so se tudi izlegli nekateri brenčeči »heilbruderji«, nekaj ljubeznivih tovarišic je pa docela zgrešilo svoj poklic ter se peha za farovski legati in štupa pojedine v župniščih.

Občni zbor je tudi soglasno in odločno protestoval proti dejstvu, da je dal odbor »Slov. Šolske Matic« »Pedagoški letopis« za leto 1903 tiskati v oni »Katoliški tiskarni«, iz katere izhaja vse gorje in zlo za kranjsko učiteljstvo, s katerim smo in bomo solidarni; obenem zahtevamo od odbora, da ne da v prihodnje zaslužka nobeni klerikalni tiskarni, sicer bodo društvniki in poverjenika izvajala neizogibne posledice. Vsi učiteljstvu simpatični listi se tiskajo v »Narodni tiskarni«, zato nam je ta ravnotako pri srcu kakor »Slovenska Šolska Matica«. Stališče nad strankami in strogo objektivno stališče odbora bi bilo zahtevalo, da dá zaslužka narodni in katoliški tiskarni, vsaki po eno enakovredno knjigo, ali pa nobeni. Ni društva in tudi ne odbora brez društvnikov!

Konjiško učiteljsko društvo je zborovalo dne 7. januarja. Udeležba ni bila bogsigavedi kako obilna; nekateri se pač ne morejo izgovarjati na slabo pot. Vzemite si za zgled vrla naša pohorska tovariša Zupančiča in Repiča, ki imata blizu štiri ure hoda v Konjice in vendar nikdar ne manjkata. Oj, kje si stanovska zavest! Ali se vam res vsem drugim tako »nobel« zdi, da nimate nikakih teženj? Oj, srečni ljudje, zavidam vas za vaš Eldorado! A mi drugi ubogi zemljani še čutimo mnogo križev, trapijo nas dan za dnevom nadloge, da si radi iščemo utehe v tovariških sestankih. Ali dosti o tej stari pesmi, to je že naš greh — pomanjkanje stanovske zavesti!

Tovariš g. J. Gosak je predaval o biološki metodi. Ne več suhoparno, enovito popisovanje organizmov, temveč preiskavanje, utemeljevanje, medsebojnost med telesnim ustrojem

in življenjem naj nam bo smoter prirodopisnega pouka. Učenci naj postanejo sami majhni prirodoslovci, naj razumevajo prirodo, da jo bodo tudi ljubili, da ne bodo tujci na domači grudi! Razjasnil je tudi stališče, ki je zavzema Schmeill napram Jungeju.

Nato je sledilo natančno poročilo gđč. tov. Amalije Tribnikove o društvenem imetju. Razpravljali smo še nadalje o šolskih zamudah, kako se naj obravnavajo po novem načinu, o vprašanjih iz vprašalne skrinjice, o skupnem postopanju kakih slučajnih volitev, zgolj o stvareh, ki zanimajo ne le posameznika, ampak vse učitelje. Na svidenje pri prihodnjem zborovanju dne 3. marca v Konjicah!

Goriško.

Podružnica glavnega učiteljskega društva za goriški okraj je zborovala dne 7. t. m. v prostorih Slovenske Čitalnice v Gorici. Navzočih je bilo sedem gđč. tovarišic in 22 gg. tovarišev. Med njimi pa smo pogrešali nekaj članov, ki so bili vedno redni obiskovalci društvenih zborovanj, a so se zadnji čas odtegnili. Zakaj?!

Predsednik pozdravi zbrane ter z obžalovanjem javi, da so se sestankom učiteljskih zborov zaprla vrata tam, kjer se nas je dozda s prijaznostjo sprejemalo. Predbaciva se učiteljstvu, da premalo goji kmetijstvo, da je premalo naobraženo v tem predmetu, a k temu nam sedaj še ne privoščimo, da bi se shajali na deželni kmetijski šoli, kamor smo o priliki zborovanj sledili praktičnemu in teoretičnemu kmetij-skemu pouku. Zato smo se obrnili s prošnjo do »Slov. Čitalnice«, kjer so nam dobrohotno dali na razpolago potrebne prostore, za kar se tudi iskreno zahvaljujemo.

Po prečitaniu zapisnika, ki se odobri, se je prešlo k prvi točki dnevnega reda: »O taktu in tonu.« Razvila se je živahna debata, a se končno ugodno rešila v popolno zadoščenje gospoda referenta Ant. Možine.

Drugo točko: »Jednačbe v ljudski šoli« nam je razvijal gosp. Ant. Kutin s praktičnimi dokazi nekaterih vaj ter s tako jasnostjo podal razna navodila, s kakršno le se more razlagati dotična učna snov, da je učenci ljudske šole dobro pojmi.

Zbor se mu zato toplo zahvali in prosi, da nam vrli gospod tovariš kmalu zopet poda kaj enakega, kar nam je tudi obljubil že za bodoče zborovanje.

»O petletninah« javlja gosp. Urbančič, da je vprašanje o tem ugodno rešeno ter obljubljuje razsodbo upravnega sodišča, kadar mu ista dojde, objaviti v časnikih.

Gosp. A. Možina apelira na učit. zastopnike v okrajnem šol. svetu, naj ukrenejo stvar tako, da ne bo potreba posameznikom prositi za nakaznice v smislu rešenega rekurza. Sprejeto.

Gosp. Ig. Križman opetovano pozivlja zbrane gg. koleginje in kolege, naj se vendar z večjo vnemo pobrigajo za naš »Učit. Tovariš«, ki se s tako doslednostjo poteguje za naše pravice in stremi za boljšo bodočnost učiteljstva.

Gosp. V. Urbančič naznanja, da je c. kr. okr. šol. svet na vlogo goriškega učit. društva dovolil prost dan k učitelj. shodu pred zasedanjem deželnega zbora.

Končno poroča gosp. Ig. Križman, da je prisostoval protestnemu shodu kranjskega učiteljstva dne 27. decembra m. l. ter pozdravil navzoče zbrane v imenu goriških kolegov, kateri slede solidarno z njimi v boju za izboljšanje gmotnega stanja. Občni zbor vzame to z odobravanjem in radostjo v znanje.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. G. Arhar Justin, učitelj v Trstu 10 K; tvrdka Fr. Ks. Souvan v Ljubljani 26.42 K; tvrdka Gričar & Mej ač v Ljubljani, 31 K; obresti 7 K.

Iz okrajnega šolskega sveta za goriško okolico. Ustanovili sta se samostojni enorazredni šoli v Dolenj. Brani in v Ravneh (kanalski okraj). Enaka prošnja za Pre-

serje se je odklonila. — V stalni pokoj sta premeščena gosp. Širok Andrej, naduč. v Kozani, in gdč. Mozetič Adela, učit. v Solkanu. Priznale so se petletnine in sicer: prva gdč. Gulin Alojziji in Jug Ani; druga Kumar Pavlini; tretja Pavlinu Leopoldu in Križmanu Ignaciju in četrta Mlekužu Antonu. — Dokler se ne izboljša gmotno stanje, je dovolil pomnoženi okrajni šolski svet dvajsetim poročenim učiteljem po 100 K draginske doklade. — V pokritje stroškov za šolske potrebščine so se dovolile doklade v znesku 69%.

Osebnostna vest. Prov. učitelj g. Ivan Žnidaršič v Metliki, je nastavljen za suplenta na meščanski šoli v Krškem.

»Slovenski Učitelj«, najduhovitejši list na svetu, je seveda proti protestnemu shodu kranjskega učiteljstva. Ne bavimo se sicer radi s to epohalno revijo, ker se nam zdi škoda časa, vendar smo prebrali zadnjo številko, pa smo se vsaj zopet enkrat nasmejali, kakor že dolgo časa ne. Uvodni članek je tako voden in smešen, da nikoli tega. »Slovenski učitelj« lahko in uspešno konkurira z vsakim humorističnim listom. Slomškarija sme biti ponosna nanj.

Infamnost je našla varno zavetje v uredništvu »Slovenčevem«. Gladni volkovi obirajo tamkaj čast naprednega učiteljstva, da je strah in groza. Sedaj izpisujejo laži in psovke v posebno knjigo, ki jo pošljejo na svetovno razstavo v Ameriko in ki ji gotovo prisodijo prvo darilo.

Slavno uredništvo! Z ozirom na članek »Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj«, objavljen v prvi številki »Učit. Tovariša« iz dne 1. januarja 1904. blagovolite sprejeti v svoj cenjeni list sledeči popravek: 1.) Ni res, da sem prišla k zborovanju učit. društva za kranjski šolski okraj volhunit, ampak res je, da sem se kot članica društva udeležila zborovanja, kakor vsak drugi. 2.) Ni res, da sem nesla vse gorko dekanu Koblarju na nos, ampak res je, da z g. dekanom Koblarjem niti ene besedice o tem nisem govorila. 3.) Ni res, da sem kot zagrizena Slomškarica društvo denuncirala, ampak res je, da nisem niti enega koraka v ta namen storila.

A. P.

Opomba uredništva. Priobčujemo ta popravek, ker nas sili k temu zakon in ker nečemo nikomur delati krivice. Sicer se pa bomo potrudili, da pridemo resnici do dna. Od tega nas ne odvrne tisoč popravkov in še več denuncijacij!

Javno šolsko narodno knjižnico snujejo na Gorici v Savinjski dolini na Štajerskem. Šolska mladina ondote dvorazrednice je pod vodstvom svojih obeh učiteljskih oseb priredila v letu 1903 dve šolski slavnosti v podobi nekakšne ljudskošolske akademije. — Pri obeh so otroci deklamovali narodne pesmi z retoriškim naglasom ter jih peli v duru, oziroma molu dvo in triglasno z najboljšim uspehom. Zadnja šolska slavnost dne 22. listopada je bila tako urejena, da je ves nastop izhajal od učencev. Tudi slavnostni govor je prednašal učenec po pravilih govornišva, kar je naredilo na občinstvo globok vtisk. Dohodki obeh slavnosti so se naklonili snujoči se knjižnici, ki je sedaj v svojem razvoju sicer brez posebnih ovir, a vendar z velikim trudom dospela srečno do svoje otvoritve. S šolskega poslopja se zmagonosno ponaša napis: »Javna šolska narodna knjižnica na Gorici.« Precej velika omara je polna po večini v usnje trpežno vezanih knjig, od katerih nosi vsaka pečat z enako se glasečim napisom. Knjižnica je last šole, upravlja jo nadučitelj Radoslav Knaflič, kateremu je krajni šolski svet imenoval v pomoč za knjižničnega adjunkta razredno učiteljico gospico Svarc. To je z ozirom na velik kulturni pomen javnih knjižnic gotovo prekrasen novoletni dar šole svoj šolski občini. Le goreča ljubezen in neumorna vnetost učiteljstva za napredek, žalibog še v temi tavajočega ljudstva je mogla po geslu »Iz naroda za narod« ustvariti toli lepo delo!

Število srednješolske mladine. V začetku tekočega leta je bilo v naši državi gimnazijcev 78.250, realcev pa 42.262. Skupaj 120.512 dijakov.

Iz „Zveze“ slov.-štaj. učiteljev in učiteljic.

Dne 6. t. m. se je vršila v Celju seja upravnega odbora »Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic.« Zastopanih je bilo po svojih upravnih odbornikih šest učiteljskih društev.

Pri tej seji so poročali funkcionarji o dosedanjem delovanju. Iz poročil se je razvidelo, kako težaven je pričetek v organizacijski smeri zlasti tam, kjer se prav malo društvo briga za pravo organizacijo, za svoj stan, svoj poklic in ugled.

Ena lastovka ne napravi poletja. Pri nas pa mora postati drugače. Upajmo, dolgo ne bo, da bomo vsi edini. Imamo jo, svojo »Zvezo.«

»Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača.« Le s skupnim delom zamoremo uspevati, zlasti na šolsko-političnem torišču. Vsak ve, kje ga črevelj žuli — mi tudi. Pomagajmo si, to pa storimo tem lažje, ko bomo vsi združeni v »Zvezi«, katere naloga je: Baviti se s takimi šolsko-političnimi vprašanji, ki se tičejo vsega spodnjestajerskega učiteljstva po vsem enotno, enodušno tudi v taktičnem oziru. V to svrhu pa potrebuje naša »Zveza« krepke duševne in tudi gmotne podpore. (Učit. društva, izprašajte svojo vest in nemudoma poravnajte zamujeno!)

Zavetišče je zgrajeno, glasila tudi imamo. Čas je, da opustimo malenkostna in dostikrat izzivajoča dopisovanja v raznih nestrokovnih listih. Ona morejo dobri stvari le škodovati.¹⁾

Naša »Zveza« bo krepka opora »Jugoslovanski Zavezi« na eni strani, na drugi pa štajerskemu »Lehrerbundu« v točkah, kjer so prizadete spodnjestajerske razmere.

Ob sebi umevno je, da bo »Zveza« tudi v gospodarskem oziru od časa do časa potrebno ukrenila.

Natančnejši program se bo razvijal, glasom sklepa upravnega odbora, dne 5. aprila t. l. v Celju pri I. občnem zboru pod naslovom »Kaj hočemo?«

Občni zbor se otvori tega dne točno ob 1/2 11. uri v Novi ulici št. 9., I. nadstropje.

V prijetni nadi, da bo dan I. obč. zbora napredno-zavednega slovenskega spodnjestajerskega učiteljstva sijajen in blagoslovljen z uspehi v dobrobit šolstva in naroda, kliče »Na veselo svidenje!«

Fr. Kranjc, M. Levstik, Arm. Gradišnik,
t. č. tajnik. blagajnik. t. č. predsednik.

¹⁾ Takih duševnih kratkovidnežev je menda bore malo med slov. učiteljstvom. Uredn.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1152.

Štajersko.

Na petrazredni ljudski šoli pri Sv. Tomažu se stalno namestiti učiteljski službi z dohodki po III. krajnem razredu in s prosto izbo.

Prosilci ali prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje s spričevalom usposobljenosti, oziroma zrelostnega izpita in domovnico opremljene, predpisanim potom do 6. februarja t. l. pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Tomažu.

Okrajni šolski svet Ormož, dne 6. januarja 1904.

Št. 47.

Na šestrazredni ljudski šoli pri Sv. Vidu blizu Ptuja je popolniti mesto učiteljice ženskih ročnih del z letno nagrado 574 kron proti učni obveznosti dvanajsturnega poučevanja na teden.

Prosilke za to mesto vpošljejo naj svoje prošnje, opremljene z navedenim in s spričevalom učne sposobnosti ter z domovnico do dne 7. februarja 1904. leta krajnemu šolskemu svetu pri Sv. Vidu blizu Ptuja.

Okrajni šolski svet v Ptuj, dne 10. januarja 1904.

»Učiteljski Tovariš« izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrta leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«. Tiska »Narodna tiskarna« v Ljubljani.